

נראדה אור

פרשת שמות תשפ"ב
גליון צה שנה ג
באר רבנו"ק מלעכוויטש קוידעני

{ שניני אור }

"השבתות של שובבי"ם הם תיקון לצריכים תיקון" - דברי הבית אהרן, לא סוד הוא שבחסד ה' התעלות מיוחדת מורגשת בין כתלי חבורתינו בשבתות השובבי"ם, אך מהו אכן המיוחד בשבתות אלו? בשבת שעברה בעת רעוא דרעוין הגדיר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בדברות קדשו את עבודתנו בימי השובבי"ם, נשמת היהודי מצד טבעה הטוב והרוחני סולדת ומתרחקת מכל רע, אך כאשר מתגבר היצר ומצליח להכשיל ל"ע את היהודי בחטאים מאבד הוא את הרגשה זו, כעת אף בעת שמתעורר לבו לשוב אל ה' קשה עליו העבודה - הכיצד יצליח להתגבר ולסור מהרע לאחר שאיבד הוא את הרגשת הנשמה להימלט מכל רע?!

העצה לכך - ביאר מרן אדמו"ר שליט"א כפי שהדריכו הצדיקים תלמידי הבעש"ט הק' לפתוח בעבודת עשה טוב אף קודם שנשלמה עבודת סור מרע, עבודת הבורא בכונה ראויה תאיר שוב את הנשמה ובכח יצליח לסור ולהתרחק מהרע.

שני יסודות עיקריים הגדיר כ"ק אדמו"ר שליט"א במסגרת תפקידו בימים אלו, האמונה בהשם יתברך בהנהגתו ובהשגחתו ולימוד התורה ביגיעה, נגדיר מעט יותר - האמונה היא המאירה את מחשכי הלב ולא מותירה בו מקום לענינים השייכים להיפך הטוב, אך כפי שמבאר תמיד אדמו"ר שליט"א - לימוד התורה ביגיעה ובהתמדה היא הדרך הסלולה לקבוע את האמונה בעומק הלב בקביעות ובתמידיות.

כעת נבין מהו המיוחד בשבתות השובבי"ם, הכיצד נאיר בלבנו אור אמונה אם לא על ידי נועם קדושת שב, כך ביאר אדמו"ר שליט"א תחת אחד השיחים מארז"ל פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם ומחדר ליה בקידושי דבי שמישי, פסיעה בתוככי עניני עוה"ז בגסות ובחומריות נוטלת ל"ע ממאור העינים שלא יכיר במציאות הבורא, ומהדר ליה בקידושי דבי שמישי - בקידוש ליל שבת, באור קדושת השבת משיב הוא לעיניו את המבט הרוחני - אור האמונה.

ומה אם זוכים אף לקבוע זמן ללימוד ביגיעה וברציפות בשבת. שבת המתאחדת בתורתך - שניהם יחד ודאי גדול כוחם להאיר את הלב מאפילתו - להסיר ממנו כל מפריע ומונע לאור האמונה.

פירש פעם אדמו"ר שליט"א באחד מילי שבתות השובבי"ם אחר שירת הזמר י-ה ריבון את תיבות הזמר מכיך רמיא וזקיף כפיפין, כאשר אורו יתברך זורח בלב היהודי - אלעס וואס איז יא ווערט ניין אין אלעס ואס איז ניין ווערט יא - כל הנראה לעיניו גדול ומציאותי נעשה זעיר וכל הנראה לעיניו זעיר נעשה גדול ומציאותי.

איש את רעהו יעזורו ולואי ונזכה.

{ זברות קודש }

הקב"ה משפיל עצמו כביכול להשיב היהודי אליו

ליוצרה, יש בו אף צד עצבות על אשר מחמתו ירד דבר ה' למקום שפל. אמנם אין זה אלא בתשובה בימי החול אבל בשב"ק אין בתשובה צד עצבות כלל, כי התשובה בשב"ק אינה באופן שנתעלה האדם מכוחות הרע אלא שנתבטל הרע לגמרי וממילא מתאחד בהשם יתברך באהבה, כמאמר הכתוב (ישעיה ד, א) ביום הניח ה' לך מעצבך וגו', כי על ידי שנתבטל כח הרע שמה היהודי בקרבתו ליוצרו ואין בו עצבות על ירידת דבר ה' למקום שפל כבימות החול.

כשהיהודי שב לה' מפני צערו על ההשפלה לכבודו יתברך

מובטח שתהיה תשובתו באופן שלא ישוב לסורו

זהו ביאור הכתוב ויאמר אלקים אל משה אה"ה אשר אה"ה, אהיה עמם בצרה זאת אהיה עמם בשעבוד שאר מלכויות, כאשר עתה בירידתם למצרים אני עמם כדי להעלותם כן יהא בכל שאר גלויות, כמארז"ל (ספרי במדבר לה, טז) גלו למצרים שכינה עמהם גלו לבל שכינה עמהם, אמר לפניו רבש"ע מה אני מזכיר להם צרה אחרת דיים בצרה זו, כלומר להזכיר להם מה שיוצרך הקב"ה לרדת כביכול למקומו שפלים כאשר לא חס על כבודו וירד למצרים, אמר לו יפה אמרת כה תאמר לבני ישראל אה"ה שלחני אליכם.

הנה ידוע שאה"ה הוא שם התשובה ומורה על אשר הקב"ה מבשר לאיש יהודי שכאשר בהיותו עתה במצב שפל יורד אליו כביכול להעלותו ולהשיבו אליו, כן יהא עמו אף בשאר ירידותיו כדי להעלותו משפלותו, אמנם כאשר מצטער היהודי על אשר יבוא על ידו שוב ירידה להשם יתברך כביכול, אמר הקב"ה אה"ה שלחני אליכם, שנותן בו כח להיות תשובתו בשלמות עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלה עוד, וממילא לא יוצרך לבח"ל אה"ה אשר אה"ה לירידת השם יתברך אליו בשאר ירידותו.

השבת משפיעה ליהודי כוח המילה והסרת אוטם הלב מתוך שמחה לפי זה יש לבאר טעם הסעודה בליל שבת אחר שנוגד זכר כדא" ברמ"א (י"ד רסה, יב) ובט"ז הביא סמך לזה מדברי המדרש (ויק"ר כג, ב) רבי לוי אמר משל למלך שגזר ואמר כל אכסנאין שיש כאן לא יראו פני עד שיראו פני המטרונא תחלה וכו' ואין מילה בלא שבת. כי מצות המילה יש לעשותה

המשך בעמוד הבא >>>

ויאמר אלקים אל משה אה"ה אשר אה"ה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אה"ה שלחני אליכם (ג, ד).

ברש"י אה"ה אשר אה"ה, אהיה עמם בצרה זאת אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכויות, אמר לפניו רבש"ע מה אני מזכיר להם צרה אחרת דיים בצרה זו, אמר לו יפה אמרת כה תאמר לבני ישראל אה"ה שלחני אליכם.

יש לבאר הלא כך סדר העולם שיש עליות וירידות וקיימים זמנים של גלות והסתר, א"כ בשורה טובה היא להם שיהא הקב"ה עמם בשאר גלויות.

הירידה כביכול להשם יתברך במצרים בכך שבאו דבריו אל

פרעה בשביל ישראל

איתא בבית אהרן כי עבודת התשובה בשבתות ימי השובבי"ם גבוהה מתשובת ימי החול, ויש לבאר דאיתא באוה"ח הק' על הפסוק (ג, n-1) ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי וגו', וארד להצילו מיד מצרים וגו', טעם אמרו וארד כי לפי ערך גדולת א-ל עליון אינו מכבודו לעשות כל הנעשה שיבואו דבריו לאדם נבל כפרעה, ואעפ"כ הסכים הקב"ה לירד כביכול שלא לפי כבודו כדי להצילו משעבוד מצרים מגודל אהבתו וחובתו לעם קרובו.

השם יתברך עוזר ליהודי לשוב גם בגודל שפלותו

כן הוא בעת שנכשל איש יהודי בחטא ל"ע וחפץ לשוב אל ה', שמצד עצמו אינו יכול להתגבר על כח הרע ולשוב לדרך טובה, כמארז"ל (קידושין ב) אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, וברוב אהבת ה' לאיש יהודי מעיר לבו בתשובה ונותן בו כח להתרומם משפלותו, כדא" מהבעש"ט הק' שכח הבת קול היוצאת בכל יום שובו בנים שובבים, באים הרהורי תשובה בלב היהודי ועל ידי זה מתחזק לשוב אל ה', ואף שענין זה הוא ירידה כביכול להשם יתברך שדברו יתברך בא למקום שפל, מגודל אהבתו לישראל אינו חס על כבודו ושולח דברו לעומק שפלותו כדי להשיבם אליו, כמאמר הכתוב (שמואל א ג, 1) ה' ממית ומחיה מוריד שאול ועל. שמוריד דברו לשאול כדי להעלות היהודי משפלותו.

התשובה ביום השבת היא ללא שום השפלה לכבודו יתברך

נמצא שבעת ששב היהודי בתשובה אף שיש בו שמחה גדולה על אשר זוכה להוציא יקר מזולל ולהשיב נשמתו

מי שדבק בהשי"ת מזמנים לו מהשמים די מחסורו

וילך איש מבית לוי (א, ב).

ב' במסורה הכא, ואידך וילך איש מבית לחם יהודה (רות א, א). ורומז בזה דהאדם אשר הוא דבוק בה' בתורה ובמצות, עליו נאמר כי אין מחסור ליראיו (תהלים לד, ג), ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם (שם לו, כה), ומזמנים לו מן השמים די מחסורו אשר יחסר לו, אבל כאשר ח"ו האדם מפריד עצמו מהדביקות בה' ובתורתו, הוא מפסיק גם השפעת השפע הגשמי עליו. והנה לוי הוא לשון חיבור ודביקות כמו הפעם ילוח אישי אלי (בראשית כד, לו) ותרגום תיבת ילוח הוא יתחבר. וזה נרמז בהמסורה, וילך איש מבית לוי, כלומר כאשר הולך האיש הישראלי מדביקותו בה' ח"ו, אזי וילך איש מבית לחם מונע ח"ו מעצמו השפעת הלחם והמזון.

מרן אדמו"ר מוהרחה"ד זי"ע

לישראל יש כח למעלה מהטבע

ותרא אותו כי טוב הוא ותצפנהו שלשה ירחים, ולא יכלה עוד הצפינו וגו' (ב, ג, ד).

ברש"י ולא יכלה עוד הצפינו, שמנו לה המצריים מיום שהחזירה והיא ילדתו וכו' והם בדקו אחריה לוסף תשעה. יש לבאר הלא יוכבד היתה באותה שעה בת ק"ל שנה כדא"י ברש"י, והרי שרה אמנו שילדה בת תשעים שנה היה זה נס וחדוש גדול, א"כ מה עלה על דעת המצריים שתלד יוכבד. אלא ודאי כבר הכירו וידעו אף המצריים שיש בישראל כח למעלה מטבע העולם, כאשר כן היה שילדה בהיותה בת ק"ל שנה ובפרט בלידת משה רבינו שכל מציאותו למעלה מהנהגת הטבע, וכח זה יש בכל איש ישראל להתגבר על הנהגת הטבע ולעשות רצון קונו אף כנגד טבע הגוף.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ליל שב"ק שמות תש"פ
אחר התחלת התנוצצות אור הגאולה נחשך יותר
שאלני אחד הלא ידוע כי הבעש"ט הקדוש היה התחלת התנוצצות משיח והיה צריך להיות הולך ואור יותר ויותר ואנו רואים כעת שנחשך מאוד. והשבת, כי הנה ידוע מרז"ל (במ"ד יא, ב) שהמשיח יהיה נגלה ונכסה. ואיתא ביוצרות של פרשת החדש ויתכסה מהם שבועים שבעה, אם כי להבין הענין על בוריו אין בכחנו, אך זה הענין שיתכסה אחר הגילוי והבן, ובחבורי כתב יד על התורה פרשת שמות כתבת, וז"ל שם, וכמו במצרים כשנולדו מרים ואהרן התחיל קושי השעבוד, וכמאמר רז"ל (שהש"ב, ב, כח) כי על כן נקרא שמה מרים על שם וימררו (א, ד). ואח"כ כשאמר משה לישראל פקד פקדתי (ש, ד, כח-ל), נתגבר השעבוד ביותר. כן בגלות הזה, כשהתחיל התנוצצות משיח ע"י נשמת רוח אפנו הבעש"ט ותלמידיו הק', וכמ"כ באגרת הבעש"ט לגיסו הגאון ר' גרשון ששאל את המשיח אימתי אתי מר והשיב לו כשיתפרסם תלמודך בעולם, כן התחיל הגלות והחשך ביותר. וכמו שאמר לו משה להקב"ה למה הרעות וגו' הרע לעם הזה, ופ"י בזה"ק שראה נפילת נשמות לס"א והקליפות רח"ל. כמו כן בימינו בעקבות דמשיחא נופלים הרבה נשמות לס"א והקלי' רח"ל, וזהו ענין קדרותא דצפרא, כי הגלות נמשל ללילה והגאולה לבקר ויום.

רבינו הגה"ק מוה"ר שם מבראשית ז"ע, שם אחרן אות ה
אחרון משמעו גם שני ובל יתיאשו בני מהגאולה
והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל האות הראשון והאמינו לקל האות האחרון, והיה אם לא יאמינו גם לשני האות האלה וגו' ולקחת ממימי היאור וגו' (ד, טו-טז).

ראה זה דבר חידוש נפלא ומתוק לחיך מאמר מאדמו"ר הקדוש שליט"א גאון ישראל והדרתו אדמו"ר [מוהר"א] מקאידינאו אשר כבדני ועטרני ונתן לי רשות להדפיס זה הפרפת.

וקודם אעתיק המאמר מהזוה"ק (פר פנחס רכא): השייך לזה: אמר ר' אבא אדכרנא מילא חדא דשמענא מבוצינא קדישא דשמע משמיה דר' אליעזר, יומא חד אתא לקמיה חד חכים ארמאה א"ל סבא סבא תלת בעיין בעינא למתבע ממך חד דאתון אמרין דיתבני לכו בוי מקדשא אחרא והא לא הוי למבני אלא תרי זמנין בית ראשון ובית שני שלישי לא תשתכח באורייתא והא מה דהוי ליה למבני כבר את בנון ולעולם לית ביה יתיר דהא תרי בתי ישראל קרא לון קרא וכתבי (חגי ב, ט) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון וכו'.

א"כ עיקר ראיית ארמאה הנ"ל מתיבת האחרון כי הוא הסוף ואין אחריו כלום. ואמר ע"ז אדמו"ר שליט"א כי ראייתו נדחית ואינה מוכרחת כי אחרון לאו דווקא כי כן מצינו אצל משה שאמר לו ה' והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקול האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון, א"כ נראה שקורא לאות השני אחרון ואח"כ אומר והיה אם לא יאמינו גם לשני האותות האלה ולא ישמעון לקולך ולקחת ממימי היאור

ושפכת היבשה וגו' והיו לדם ביבשת, א"כ רואין אנו בעליל שאחר את האחרון היה עוד את שלישי ואעפ"כ קרא לאות השני אחרון א"כ מוכח דאחרון לאו דווקא. א"כ הוא ראייה חזקה ואת הוא לבני מרי דהאי אחרון דכתבי גבי מקדש שני גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון ג"כ לאו דווקא וכאילו היה כתוב הבית השני מן הראשון. [וכבר כתב כן בשו"ת הרשב"א ח"ד סי' קפ"ז].

וכל זה מרומז בפרשת בא (שמות י"ב, י"ג) והיה הדם לכם לאות על הבתים פירוש את הדם אשר היה את שלישי לשני האותות הקודמים לפניו היינו המטה והצרעת זה יהיה לאות על הבתים, פ"י על שני בתי מקדשות שהיו, ור"ל כמו הדם אשר היה את שלישי אחר האות של הצרעת שנכתב עליו שהוא אחרון א"כ ראינו שאחרון לאו דווקא אלא פירושו כמו שהיה נכתב השני כן הוא הפ"י כאן גדול יהיה כבוד הבית האחרון פ"י מקדש השני וכאילו היה נכתב בפירוש הבית השני. עכ"ל הטהור וכשמש בצהרים מאיר, יהי רצון שנזכה לזה כמאמר אור חדש על ציון תאיר.

ספר מפענת נעלמות (לובלין תרנ"ו, כ"ג): להרה"ח ר' משה בן ציון אראנאו מוה"ר אונא, נדפס בהסכמת אדמו"ר הגאון מקאידינאו נ"י ודודו אדמו"ר ר' נח ואחיו אדמו"ר ר' שלום בעה"מ ר' דברי שלום, בהקדמה לספר כותב המחבר: זעל טוב יזכר צדיק יסוד עולם הגאון והקדוש אדמו"ר מקאידינאו שעטרני וכבדני וזכני בעיטורי ביכורים לכבוד הספר הזה במאמר שלו היקר ונתן לי רשות להעתיקו ולהדפיסו בהספר הזה והלך כבוד להספר והצנתי בראש הספר כראוי לאוהבי שמו.

גם בקונטרס ליקוטי תורה להרה"ח ר' יקותיאל צדוק קאנאן ז"ל עמ' כט, מביא מאמר זה משמו של מרן אדמו"ר מוה"ר א"א ז"ע.

והנה מאמר זה מובא בהמון ספרים נכבדים בשם רביש מאוד מגדולי ישראל, אולם המקור הראשון אשר בא מאמר זה בכתובים הוא בספר אמרי נועם (פר' בא) להרה"ק מדזיקוב אשר נדפס בשנת תרל"ח, ולאחריו בא זכרו בהרחבה בספר מפענת נעלמות הנ"ל בשנת תרנ"ו, ורק אח"כ התחיל מאמר נפלא זה להתפרסם בספרים חשובים ובקבצים תורניים בשם גדולי ישראל הקודמים כהג"ר מוילנא, החתם סופר, רבי מרדכי בנש ועוד, אולם נראה שכל זה אינו מדוייק וכאמור.

» המשך מעמוד הקודם

בשמחה כדא"י בגמ' (שבת קל) עדיין עושין אותה בשמחה ודרשו על המילה הכתוב (תהלים קיט, קס) אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, אמנם אמרו הצדיקים שבעת שמקיים היהודי מילה לבנו יש לו לקיים בעצמו מילת ערלת הלב ולשוב אל ה', וא"כ יוכל לבוא על ידי זה לעצבות כפי שנתבאר שיש בתשובה צד עצבות מחמת ירידת דבר ה' למקום שפל, לכך נצרך הכנת השבת קודם המילה כי בשבת התשובה בשמחה שלמה ועל ידי זה יקיים מצות מילה בשלמות השמחה.

והנה ההלכה זריזין מקדימין למצוות נשנית בגמ' (פסחים ד) במצות מילה ומשם נלמד לכל המצוות, ויש לבאר מה טעם נשנית הלכה זו דוקא במצות מילה, אמנם בגמ' (שבת ל) איתא אין השכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות אלא מתוך שמחה של מצוה וכן א"י ברמב"ם (הלכות יסו"ת ז, ד), ולכאורה כאשר אמרו שאין השכינה שורה מתוך עצלות ועצבות היה צריך לומר אלא מתוך זריזות ושמחה שהוא היפך זה ומה טעם אמרו אלא מתוך שמחה של מצוה, אלא שהזריזות היא תולדת השמחה שבעת ששמח במעשהו ממילא אינו מתעצל בו.

לכן נלמד ענין הזריזות בכל המצוות דייקא ממצות מילה, כפי שנתבאר שמצות מילה נעשית בשלמות השמחה, וממילא מקיימה היהודי בזריזות, וממנה נלמד לכל המצוות שיש לקיימם בשמחה ובטוב לבב אשר על ידי זה ידרו לעשותם.

ליל שבת שמות תשע"ח - שלום זכר

משה רעיא מהימנא ומוחלך כנגד רוחו של כל אחד ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו וגו' (א, ג). חשבתי לפרש את דברי רז"ל במדרש הידוע (שמ"ר פ"ב, ב) משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן, אמרו רבותינו כשהיה מרע"ה רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי ורץ אחריו עד שהגיע לחסית, כיון שהגיע לחסית, נזדמנה לו ברכה של מים ועמד הגדי לשתות, כיון שהגיע משה אצלו אמר אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא, עייף אתה, הרכיבו על כתפיו והיה מהלך, אמר לו הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך, חייך אתה תרעה צאני ישראל. ולכאורה צריך ביאור בדברי המדרש, כי בתחילת המדרש שם איתא על דוד המלך שאף הוא רועה צאן היה כדכתיב (תהלים ע"ג) ויקחה ממכלאות צאן, היה מונע הגדולים מפני הקטנים, והיה מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך, ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית ואחר כך מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה. ואיך אירע אצל משה רבינו שהיה בעדרו גדי צמא והוא לא שם לבו לכך, האיך זה פשיעה בשמירה. ויתירה מזו, כשראה שהגדי מתחיל לרוץ היה לו להבין מיד שהוא צמא ובמקום לרוץ אחריו למרחקים היה יכול להשליך לעברו מים ובכך יבוא הגדי על ספוקו.

ויתכן לבאר, שמשה רבינו אכן דאג לכל כבש ולכל גדי וגדי ונתן לכל אחד לשתות די והותר, אמנם גדי זה היה מה שמכונה היום 'אויבער חכם', כשכולם נמצאים כאן אז הוא צריך להיות במקום אחר. משה רבינו נתן לו לשתות יחד עם כולם ואליבא דהאמת לא היה צמא כלל ולא היה חסר כלום ורצה סתם לברוח. והנה כשהתחיל לברוח היה משה רבינו יכול לומר מה לי לרוץ עתה ולהשיקע כוחות עבורו, הוא רוצה לברוח - שיברח. אמנם משה רבינו רץ אחריו עד שלגדי כבר לא היה כח. והנה כשנדייק בלשון המדרש נמצא שכתוב נזדמנה לו בריכה של מים, לא כתוב שהיתה שם בריכה של מים, ומה גם שמסתמא משה רבינו ע"ה השקה את הצאן באזור המרעה ואם הגדי היה באמת צמא יכל לשתות במקום שכולם שותים ומה לו לברוח. הוא ברח כי היה 'אויבער חכם' ונזדמנה לו בריכה של מים, הקב"ה הזמין לו תירוץ טוב, לאחר שברח כבר לא היה מתאים לו להודות שסתם ברח, אחר שברח כבר כל כך הרבה וכל כך רחוק, מה יאמר כעת שרוצה לחזור עכשיו למקום ממנו ברח? והיה לו לא נוח, הוא חיפש איך 'לרדת מהעץ' - כלשון השגור. הקב"ה עזר לו ונזדמנה לו בריכה של מים. והנה משה רבינו יכל לתפוס אותו ולומר לו: לי אתה מספר שאתה צמא! אני בעצמי נתתי לך לשתות. על מי אתה משקר?! כל היום אני מתרוצץ בגלל ה'חכמות' שלך! אמנם ככהאי גוונא היה הגדי יוצא מושפל ומבויש והיה נורא ואיום. אמנם משה רעיא מהימנא עשה עצמו כאילו מאמין לו שהוא צמא ואמר לו: לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא! אם הייתי יודע שצמא אתה הייתי נותן לך לשתות. אז יצא הגדי בראש מורם ובכבוד, ושב אל יתר הצאן ומאז נהיה כמו כולם ויותר לא היה שונה מאחרים, הוא כבר לא יעשה את זה כל כך מהר עוד פעם... הוא הרי ידע היטב שמשה רבינו נתן לו לשתות יחד עם כולם והיה יכול להשפילו ולבזותו, אבל איזו שמחה היתה לו כשחזר בראש מורם ולא עבר השפלה. על כך אמר לו הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך, חייך אתה תרעה צאני ישראל.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, שיחת חינוך בנימין מנהלי ומחנכי 'החינוך העצמאי', טבריה עיה"ק - כסלו תשע"ה

